

Röster om Den siste Athenaren (III)

Få av den svenska litteraturens mästerverk ha kommit så mycken strid åstad som Viktor Rydbergs *Den siste athenaren*. Enligt diktarens eget förord betraktade han ju också själv denna roman som ett "spjut, slungat i krigarens lovliga avsikt att såra och döda". Frågan har emellertid varit den, mot vilken motståndare detta spjut egentligen riktade sin udd. I den miljö, där författaren till dessa rader i sin ungdom dvaldes, betraktades boken som en farlig bok med kristendomsfientlig tendens. Det rådde där aldrig något tvivel om, att spjutet var riktat mot kristendomen. Och då jag själv under gymnasistårens Sturm und Drang första gången med blossande kinder och upproriskt sinne läste boken, föreföll mig denna tes nästan självklar. Den förfelade ej heller att göra sin verkan. Säkert har mer än en prästson med denna bok framför sig definitivt slagit den prästerliga banan ur hågen.

[Torsten Fogelkvist, 1880-1941, prästson och sedermera bl a kulturredaktör på DN där han skrev detta 25.1.1929]

Tiden har gått hårt åt mycket av det som Viktor Rydberg skrev. Ändå har han väl inte drabbats lika hårt som "Svenska Bilders" Snoilsky. Men vissa delar av Rydberg är, det måste jag erkänna, så gott som oläsliga för mig. Dit hör *Den siste athenaren*. Det är så mycket underligare, som jag vågar räkna mig till de uppriktiga Rydbergbeundrarna, och som jag djupt sympatiserar med romanens tendenser. Jag kan ändå inte läsa den, annat än då jag yrkesmässigt "måste". Jag vet inte varför.

[Rolf Lindborg, professor i idé- och lärdoms historia, i förordet till *Viktor Rydbergs kantat: en essä*, Lund 1985]